

Täysistunto

Keskiviikko 8.6.2016 klo 14.07—15.50

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaivoslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 13/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.34 **Kaj Turunen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen tässä nyt talousvaliokunnan mietinnön liittyen hallituksen esitykseen 57/2016 kaivoslain muuttamisesta.

Tässä esityksessähän ehdotetaan muutettavaksi kaivoslakia. Muutoksia ehdotetaan kullanhuuhdonta-alueen enimmäispinta-alaan ja kullanhuuhdontaluvan voimassaoloaikaan. Maksimipinta-ala esitetään muutettavaksi 5 hehtaarista 7 hehtaariin ja kullanhuuhdontaluvan voimassaoloaika nykyisestä 3 vuodesta 10 vuoteen. Tavoitteena on mahdollistaa tehokas kullanhuuhdonta sekä kullanhuuhdontakohteen täysimääräinen hyödynnettävyys sekä lisätä edellytyksiä luonnonvarojen kestävämpään hyödyntämiseen sekä luoda kullanhuuhdonnalle tarvittavat ja asianmukaiset edellytykset toiminnan jatkumiselle pitkällä aikavälillä.

Hallituksen esityksessä kaivosviranomaiselle annettaisiin nykyistä laajemmat valtuudet määrätä kullanhuuhdonta-alueen pinta-alasta sekä luvan voimassaolosta, kun kyseessä on kullanhuuhdontaluvan jatkamista koskeva päätös. Lisäksi esitetään muutettavaksi kullanhuuhdonta-alueen enimmäispinta-ala, siis 5 hehtaarista 7 hehtaariin, mutta niin, että viranomaisella säilyy harkintavalta pinta-alan suhteen. Hallituksen ehdotuksessa myös jatkolu-pien voimassaoloaika halutaan pidentää 3 vuodesta 10 vuoteen. Kullanhuuhdontaluvan raukeamista, muuttamista tai peruuttamista koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia kuten ei myöskään saamelaisten oikeuksiin liittyviin säännöksiin. Tämä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä heinäkuuta tänä vuonna.

Talousvaliokunta puoltaa yksimielisesti lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin:

Talousvaliokunta toteaa, että ehdotetuilla muutoksilla pyritään parantamaan kullanhuuhdontaluvan voimassaoloajan ja huuhdonta-alueen välistä suhdetta, jotta toiminnan pitkäjänteisyys ja ennakoitavuus kohenisivat. Muutosten tavoitteena on myös osaltaan edistää kullanhuuhdontakulttuurin säilymistä. Talousvaliokunta yhtyy myös ympäristövaliokunnan lausunnossaan esittämään toteamukseen siitä, että kaivannaistoiminnan luvituk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2016 vp

sen syklien eritahtisuuden poistuminen on omiaan parantamaan viranomaisyhteistyötä ja valvontatyön yhteensovittamista. Valiokunta on myös kiinnittänyt huomiota ympäristövaliokunnan tavoin siihen, että koneellinen kullankaivuun loppuminen Lemmenjoelta vuonna 2020 voi lisätä paineita muilla alueilla. Tällöin ajantasainen ja tasapainoinen lainsäädännön merkitys korostuu. Talousvaliokunta arvioi ehdotettujen muutosten vähentävän sekä viranomaisten että hakijoiden lupaprosessissa aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ilman, että lupaprosesseilla suojattavia etuja vaarannettaisiin. Talousvaliokunta on myös kiinnittänyt huomiota kaivoslain 107 §:n mukaisen vakuuden suuruuteen. Viranomaisen tulee vakuussumman suuruutta harkitessaan painottaa kullanhuuhdonta-alueen pinta-alan merkitystä, eikä muutoksen tarkoituksena ole nostaa vaadittavan vakuuden kokonaissummaa.

Talousvaliokunta on myös katsonut, että ehdotetut muutokset ovat kokonaisuutena arvioiden tasapainoinen ratkaisu kullanhuuhtonnan, alkuperäiskansojen ja alkutuotannon elinkeinonharjoittajien intressien välillä. Enkä voi olla tässä yhteydessä painottamatta sitä, että talousvaliokunta esittää yksimielisesti, että eduskunta hyväksyy hallituksen esitykseen HE 57/2016 sisältyvän lakiehdotuksen.

15.38 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunta ei ollut tämän lakiesityksen käsittelyssä yksimielinen, vaan vihreät, vasemmistoliitto ja RKP jättivät eriävän mielipiteen. Yksityiskohtaisessa, pykäläkohtaisessa käsittelyssä teen tämän eriävän mielipiteen mukaiset muutosehdotukset 65 ja 169 §:iin, jotka tarkoittavat, että nämä pykälät säilytetään ennallaan. Se, että kullanhuuhtonnan jatkolupa pitenee 3:sta 10 vuoteen, on varsin merkittävä muutos, samoin se, että toimintaa saa jatkaa, vaikka luvasta olisi valitettu.

Esimerkiksi Metsähallitus lausunnossaan toivoi jatkoajan pidennyksen maltillistamista. Myös Lapin ely-keskus toi lausunnossaan esiin sen, että tämän muutoksen vaikutuksia ympäristöön ei hallituksen esityksessä ole arvioitu riittävästi. Saamelaiskäräjien lausunnon mukaan kullanhuuhtontaluvista tehdyt valitukset ja niiden käsittelystä johtuvat käsittelyaikojen pitkittymiset ovat johtuneet siitä, että kaivostoiminnan vaikutukset ympäristöön on arvioitu puutteellisesti. Nämä puutteet olisikin pitänyt ratkaista kehittämällä luvan myöntämisprosessia sen sijaan, että harvennetaan lupien käsittelyväliä. Kullanhuuhtontahan muuttaa ympäristöä, ja jos luonto menee pilalle, sitä ei voi ennallistaa. Maisemoida kyllä voi, mutta ei se ole sama asia kuin pilaantumattoman luonnon saaminen takaisin.

Tässä lyhyesti ne perustelut, joiden vuoksi pykäläkohtaisessa käsittelyssä esitän ympäristövaliokunnan lausuntoon sisältyvän eriävän mielipiteen mukaiset esitykset.

15.40 Emma Kari vihr: Arvoisa herra puhemies! Ympäristövaliokunnan puheenjohtaja tässä hirveän hyvin kuvasi sitä tilannetta, mikä tämän lakiesityksen taustalla on. Minä itse ajattelen, että silloin kun puhutaan laista, joka vaikuttaa saamelaisalueilla nimenomaan saamelaisten elinkeinoihin ja siihen luontoon ja ympäristöön, joka siellä on, niin silloin meidän pitäisi kyllä tässä talossa erityisen herkällä korvalla kuunnella nimenomaan saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen mielipidettä. Kun he ovat suhtautuneet tähän äärimmäisen kriittisesti, niin silloin minä kyllä itse vähän ihmettelen sitä, minkä takia tätä kritiikkiä ei ole tämän vahvemmin otettu huomioon, ja sen takia kyllä kannattaisin ympäristövaliokunnan puheenjohtajan tekemiä esityksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2016 vp

15.41 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä kaivoslain kullanhuuhtontaa koskeva lakiesitys on käytännönläheinen, ja se on toivottu näillä Lapin kullanhuuhtontalualueilla. Se keventää siihen liittyvää lupabyrokratiaa ja mielestäni kuitenkin ottaa samalla huomioon ympäristötekijät, alkuperäiskansan ja muut elinkeinot.

Tässä lakiesityksessähän ehdotetaan siis kullanhuuhtonnan enimmäispinta-alan kasvatamista kahdella hehtaarilla ja sitten kullanhuuhtonnan jatkolupien pidentämistä kymmeneen vuoteen. Nämä muutokset eivät mielestäni heikennä muiden elinkeinojen toimintaedellytyksiä ja ovat perusteltuja.

Kullanhuuhtonnan perinne ja traditiohan on varsin pitkä Lapissa, se ulottuu aina sinne 1860-luvulle asti, ja on hirvittävän tärkeää, että kullanhuuhtonnan ympärille syntyisi myös jatkojalostusta ja sen jalostusarvo kasvaisi. Etenkin matkailun kanssa kullanhuuhtonta on jo pitkään tehnyt yhteistyötä. Iso osa kullanhuuhtonnasta tapahtuu jo nykyisin lapiokaivuulla, ja se koneellinen kaivu, joka päättyy sitten myös Lemmenjoella vuoteen 2020 mennessä, tulee johtamaan siihen, että jatkossakin suuri osa näistä kullanhuuhtontaluvista on lapiolupia. Jokainen voi pohtia sitten, kuinka suurta jälkeä siihen maaperään tehdään, kun lapiolla kaivetaan. Sen ennallistaminen ei mielestäni ole mitenkään kovin vaikeaa tai monimutkaista lapiokaivuun osalta.

Tämä muutosesitys, mitä hallitus esittää, on mielestäni perusteltu. Sitä on toivottu kullanhuuhtontaelinkeinon alalta myös, ja sillä on erittäin suuret paikallistalouden merkitykset. Aluetaloudellisesti tämä on erittäin merkittävä asia, ja Lappi on sen verran iso maakunta, että siellä kyllä pystyvät koskemattomat luonnot ja eri elinkeinot elämään rinnakkain.

15.43 **Kaj Turunen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tässä pitää muistaa, että kysymys on lapiokaivuusta, lapiolla kaivuusta. On vaikea kuvitella sitä, että lapiolla ylipäänsä saadaan aikaan sellaisia ympäristötuhoja, joita ei pystyttäisi sitten ennallistamaan. Pitää muistaa se myös, että kaivuulupiin liittyy tämä vakuusmaksu. Kaivaja antaa tämän vakuusmaksun sen vuoksi, että tarvittaessa tämä vakuusmaksu käytetään sitten alueen ennallistamiseen.

Mutta sitten syy siihen, miksi tällainen hallituksen esitys oikeastaan piti tehdä, on yksinkertaisesti se, että kun luvat ovat olleet voimassa kolme vuotta, niin käytännössä, kun tämän kolmen vuoden aikana on haettu jatkolupaa, tämän uuden jatkoluvan käsittelyä ei ole ehditty tekemään sen vuoksi, että saamelaiskäräjät on poikkeuksetta valittanut jokaisesta kaivuuluvasta lukuun ottamatta saamelaisten hakemia kaivuulupia. Tämä lupaprosessin vaikeus on siinä, että kaivaja ei ehdi muuta kuin paneutumaan sitten tähän jatkoluvan hakemiseen. Tämän vuoksi on haluttu nostaa tätä aikaa kolmesta vuodesta kymmeneen vuoteen.

Kullankaivu on tällainen perinteellinen, pitkäaikainen, historiallinen kulttuuri Lapissa, ja tämän toiminnan mahdollistaminen on kuitenkin niin lappilaisille kuin koko Suomellekin tärkeää.

15.45 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Kun olen keskustellut poronhoitoa elinkeinon harjoittavien saamelaisten kanssa aika useinkin, niin on näissä keskusteluissa toistuvasti tullut esille se, että porolaitumiin suhtaudutaan ikään kuin käyttämättöminä maa-alueina muiden elinkeinojen ja myös viranomaisten toimesta. Mielestäni tämä lakiesitys on yksi esimerkki tällaisesta asenteesta. Kuitenkin myös porotalous on elinkeino, joka tuo tuloja ja työtä ja on myös matkailun kannalta keskeinen houkutin. Porohan on suunnilleen ai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 66/2016 vp

noa iso nisäkäs, jonka Euroopassa pystyy näkemään esimerkiksi autolla maantietä ajaessaan ja jonka pystyy näkemään siis muuten kuin aidatuilla laidunalueilla, pystyy näkemään metsissä ja tienvarsilla.

Muistutan myös siitä, että saamelaiskäräjien lisäksi tähän hallituksen esitykseen suhtautui kriittisesti Metsähallitus, joka toivoi jatkoajan pidennyksen maltillistamista — kolmesta kymmeneen vuoteenhan on iso hyppäys, se on yli kolminkertainen — ja myös Lapin elykeskus, kuten jo ensimmäisessä puheenvuorossani totesin, on lausunnossaan todennut, että tämän muutoksen ympäristövaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu.

15.46 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kullanhuuhdonnalla on kulttuurisia ja aluetaloudellisia merkityksiä paikallisesti Lapissa, ja on syytä pitää huolta, että sekin voi siellä säilyä ja kehittyä. Mutta kuitenkin tällä toiminnalla on kieltämättä myös ympäristövaikutuksia, pitkäikäisiäkin, vaikka toiminta sinällään ei olisikaan teollisessa mittakaavassa, joten kysymys tässä lainsäädännössä on tasapainoiluista ja eri näkökulmien huomioon ottamisesta ja yhteensovittamisesta.

Valiokunnan puheenjohtaja tuossa totesi, että tämä lakiesitys tuli talousvaliokunnasta yksimielisenä, ja näin on, mutta valitettavasti itse en silloin talousvaliokunnan kokouksessa päässyt olemaan paikalla. Jos olisin päässyt olemaan paikalla, niin silloin tämä ei yksimielisenä olisi tullut, sillä katson itse, että tämä jatkoajan pidennys on liian pitkä, 3:sta 10 vuoteen. Tämä on tullut esille näissä lausunnoissa, muun muassa Metsähallituksen lausunnossa on tähän asiaan kiinnitetty huomiota. Mikäli tätä jatkoaikaa haluttaisiin pidentää, niin maltillisempi pidennys, esimerkiksi 5 vuotta tai joku muu, olisi mielestäni ollut kohuullisempi ja tasapainoisempi vaihtoehto.

15.48 Kaj Turunen ps: Arvoisa rouva puhemies! Kun sanon, että tämä tuli talousvaliokunnasta yksimielisenä, niin tosiaankin näin on ollut. Edustaja Sarkkinen ei tietysti ollut kyllä paikalla silloin, mutta vihreitten edustaja, edustaja Vartia, oli paikalla.

Mutta sanoisin näin, että tällä hallituksen esityksellä ei ole minkäänlaisia vaikutuksia porotalouteen eikä tällä ole minkäänlaisia vaikutuksia myöskään ympäristöön. Kysymys on tässä lupaprosessissa siitä, haetaanko jatkolupa kolmen vuoden välein vai kymmenen vuoden välein. Nämä huuhdontapaikat ovat siellä. Huuhdontatapa on joka tapauksessa se sama lapiokaivuu, eli minkäännäköistä vaikutusta ei ole porotalouteen. Eivät ne huuhdontapaikat sieltä häviä pois. Siinä mielessä mitään muutosta porojen laiduntamiseen ei ole, eikä myöskään ympäristöön ole minkäännäköistä vaikutusta. Riippumatta siitä, haetaanko lupa kolmen vuoden välein, mikä on tosi vaikeaa näitten valitusten takia, vai kymmenen vuoden välein, joka tapauksessa huuhdontapaikat ovat siellä. Niin kuin sanottu, näissä luvanhaltija jättää myöskin vakuussumman, jolla taataan sitten se, että jos näitä paikkoja ei ennallisteta, kun huuhdonta alueella loppuu, niin tämä vakuussumma sitten käytetään siihen ennallistamiseen.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.